

maalet — en saadan er ikke mulig, saa længe ikke samtlige Partiers Forslag foreligger —, men for at gøre en lille historisk Bemærkning. Det er ejendommeligt at se, at de samme Spørgsmaal, som i Øjeblikket er brændende, ogsaa var brændende allerede i Midten af forrige Aarhundrede. Jeg skal kun nævne to, nemlig Spørgsmaalet om Grænsen mellem den politiske Kompetence og den fagmilitære Kompetence samt Spørgsmaalet om den almindelige Værnepligt eller en lejet Hær.

Spørgsmaalet om Værnepligten fandt sin Afgørelse i den grundlovgivende Rigsforsamling; men den egentlige indgaaende Debat om Spørgsmaalet førtes allerede 1846 i Stænderforsamlingen i Roskilde, og den Mand, som i højere Grad end nogen anden optrak Linierne, var Orla Lehmann. Netop fordi vi i disse Dage har set Officerer, i alt Fald en enkelt højtstaaende Officer, tage meget skarpt Standpunkt til Spørgsmaalet om Grænsen mellem den fagmilitære og den politiske Kompetence, kunde jeg have Lyst til at citere, hvad Orla Lehmann allerede i 1846 i Roskilde Stænderforsamling sagde herom, thi det er efter min Mening fuldstændig aktuelt en Dag i Dag. Han sagde om Landets Forsvarsvæsen: „Ganske vist gives der heri Spørgsmaal, om hvilke kun de saakaldte „Mænd af Faget“ kunne have en begrundet Mening; men i sine Hovedtræk er det et politisk Spørgsmaal, som griber saa dybt ind i alle finansielle, borgerlige og sociale Forhold, at det vilde være meget sørgeligt, om ved sammes Afgjørelse de rent militære Anskuelse skulde faa overvejende eller endog udelukkende Indflydelse, og forsaavidt man ved Siden af den særlige „Sagkundskab“ idelig plejer at paaberaabe sig „Erfaringen“, saa skal jeg ikke miskjende dennes Betydning, men dog gjøre gjældende, at der gives en Erfaring, som gennem Verdenshistorien er lige tilgængelig for Civile og Militære, for Unge og Gamle, og denne er nok saa meget værd som den Routine, der saa gjerne vil anmasse sig Erfaringens Navn.“

Jeg kan for mit Vedkommende fuldkommen tiltræde denne Anskuelse og det deri optrukne Skel mellem den politiske og den fagmilitære Kompetence i dette store Spørgsmaal.

Det er tillige ejendommeligt at se, at et saadant Spørgsmaal som Spørgsmaalet om almindelig Værnepligt eller Frivillighed ogsaa er blevet trukket op af Orla Lehmann paa en ualmindelig klar og tydelig Maade. Den Gang var Bonden den alene værnepligtige, og vi ved alle, at Orla Lehmann

ønskede Ligheden gennemført ved den almindelige Værnepligt. Men han anstiller det Tankeeksperiment, at Ligheden ogsaa kunde tilvejebringes ad en anden Vej, og herom siger han, at man ogsaa kunde opheve den tvungne Udskrivning for Bønderne, „saa at Militærtjenesten ligesom al anden Statstjeneste frivilligen blev udført for et dertil tilstrækkeligt Vederlag.“ Jeg tror, man vil indrømme, at denne Udtalelse dækker det, som de Radikales Militærforslag kræver. Men saa er der det ejendommelige ved det, at nogle faa Linier længere nede paa samme Side bruger Orla Lehmann et Udtryk, som alle vi andre, ogsaa Socialdemokraterne, finder dækker det nævnte Militærforslag, idet han taler om „lejede Soldater“. Altsaa, for Orla Lehmann var det ganske klart, at en saadan frivillig Ordning, som han har paapeget Muligheden af, og hvis Definition absolut dækker det, som de Radikale har krævet, hviler paa „lejede Soldater“. Det har sin Interesse at se, at en saa fremragende Mand allerede den Gang har fremsat Udtalelser, der i saa høj Grad rammer springende Punkter i Øjeblikkets Militærdebat.

Endnu har jeg kun en ganske kort Bemærkning til det ærede Medlem Hr. Stauning i Anledning af hans Udtalelser om det mulig kommende Uvejr. Da jeg hørte denne Udtalelse — efter at jeg i saa mange Aar har hørt det ærede Medlem udtale sig som Regel sagligt og stiltfærdigt —, kom jeg til at tænke paa, at der dog maaskestikker et Stykke af den gamle Marxist i ham, og jeg søgte da paa Biblioteket en højst interessant Pjece, som hedder „Staat und Revolution“. Som Regel taler de Herrer Socialdemokrater om Staten og nødig om Revolutionen, men det er nu alligevel de to Poler, den Marxistiske Tankegang til alle Tider har drejet sig om. Forfatteren til denne Pjece er en ikke ubekendt Mand, nemlig N. Lenin. Han skrev den umiddelbart før sin Afrejse fra Svejts til Rusland. Det var Meningen, den skulde indeholde 7 Kapitler, men han blev kun færdig med de seks; det syvende skulde omhandle Revolutionen i Rusland — og den kom han til at gøre, ikke til at skrive, som han selv siger. I øvrigt er det en interessant Pjece, og hvis de ærede Socialdemokrater vil læse den, vil de blandt andet se, at den indeholder en højst aktuel Polemik mod den tyske socialdemokratiske Fører Kautsky, som for nylig talte paa Københavns Universitet.

Men det, jeg vil gøre opmærksom paa, er nogle Linier, et Nachwort, som indeholder